

Zuzana Čengerová:

Výrazy z romštiny ve španělštině a maďarštině

(Posudek oponenta diplomové práce)

Předkládaná diplomová práce je v poměrně krátké době už druhou diplomovou prací zabývající se problematikou vztahu španělštiny a romštiny, resp. výrazy romského původu v dnešní španělštině. Navzdory tomu je práce myšlenkově i metodologicky zcela svébytná, originální a přínosná. Autorka zná druhou zmiňovanou diplomovou práci, jejíž autorkou byla Pavla Čevelová, pracuje s ní jako s pramenem a svým zaměřením ji velmi originálně doplňuje. Původnost přístupu spočívá především ve dvou aspektech:

1) Velmi originální je autorčina metoda získávání materiálu kombinací dotazníků a prací s internetovými zdroji a korpusy.

2) Zcela ojedinělá je pak konfrontace situace ve španělštině a v maďarštině.

Práce má pevnou a logickou strukturu. První kapitola je úvodem do historie a jazyka romského etnika. Je třeba ocenit, že autorka se zdaleka neomezuje jen na oblast Španělska a dnešního Maďarska, ale že se pohybuje na daleko širším – středoevropském a jiném – prostoru. Druhá kapitola charakterizuje a zdůvodňuje zvolenou metodu. Třetí kapitola je originálním přehledem užívání vybraných slov romského původu ve španělštině a v maďarštině, bohatě ilustrovaným materiálem získaným z dotazníků a internetových zdrojů. Za závěrečnou kapitolou, shrnující hlavní výsledky práce, najde čtenář v přílohách mj. ukázky použitých dotazníků.

Na úvod svého hodnocení musím konstatovat, že práce svou promyšleností, rozsahem, materiálem a ambicemi naprosto převyšuje obvyklou úroveň diplomové práce a podobá se v mnohém spíše práci disertační. Je zcela zřejmé, že pro autorku není psaní diplomové práce jen povinností, nýbrž úvodem ke zcela serióznímu bádání v poměrně neprobádaném terénu. Veškeré další poznámky jsou tedy spíše jen podnětem k diskusi při obhajobě práce nebo námětem k přemýšlení při dalším výzkumu: o tom, že jde o práci z hlediska klasifikace výbornou, nemůže být podle mého názoru pochyb.

- Metodologickým problémem je podle mého názoru chápání spojení „slovo XY se v dnešní španělštině užívá/neužívá, vyskytuje/nevyskytuje“. V dnešní lingvistické literatuře se užívání slova obvykle kvantifikuje. Používáme-li však metod zvolených autorkou, kvantifikace je velmi obtížná. Výjimku v tomto smyslu představují počítačové korpusy; u nich známe rozsah a další parametry, takže dle výskytu určitého prvku můžeme posoudit jeho relativní frekvenci (korpusy jsou ale právě pro toto téma z důvodu, o kterém bude ještě řeč, nevhodné). Druhé dvě autorčiny metody mohou kvantifikovat jen velmi omezeně. Dotazník proto, že vzorek populace je nahodilý (o tom viz dále), vyhledávač Google pro svůj rozsah a neuchopitelnost (informace o počtu stránek, na kterých se daný prvek objevuje, nemáme k čemu vztáhnout). To, že upozorňuji na úskalí těchto metod, však neznamená, že bych věděl, čím je v tomto konkrétním případě nahradit. Pochybuji, že by kvantifikovatelná metoda existovala. Proto chápu, že autorka někdy spojení „užívá se, vyskytuje se“

chápe v jeho minimálním významu, tzn. že se daný prvek v daném vzorku vůbec vyskytuje, příp. že porovnává četnost výskytu jednotlivých slov a kvantifikuje jen v rámci svého vzorku.

- Autorka pracuje s korpusem CREA. Jde nepochybně o největší a nejreprezentativnější korpus španělského jazyka, avšak svou strukturou a zaměřením může k autorčinu tématu poskytnout materiál jen velmi omezený. Na druhou stranu je pravda, že když už se dané slovo v tomto korpusu opakovaně objeví, je to důkaz o proniknutí do standardní španělštiny. Autorčino upozornění na malý rozsah části tvořené přepsanými ústními projevy (s. 32) je na místě, nicméně se domnívám, že ani větší rozsah této části by vzhledem k zaměření korpusu nepřinesl rozsáhlejší materiál k tématu.

- Velmi oceňuji promyšlenou a časově i jinak náročnou přípravu dotazníkové metody. Jí získaný materiál považuji za jeden z největších přínosů práce. Přesto tato metoda skrývá slabé místo, které ale nelze odstranit: je zcela pochopitelné, že soubor respondentů je tvořen dobrovolníky, nejde tedy o nahodilý vzorek, a to je třeba brát při interpretaci dat v úvahu.

- Na závěr drobný dotaz: podle mé zkušenosti s korpusem CREA (a možná, že to částečně může platit i pro Google) se u neobvyklých slov relativně často objevuje metajazykové použití slova (texty z gramatik apod.). Procházela autorka jednotlivé věty a hodnotila přijatelnost i u materiálu z CREA?

Jak už jsem uvedl výše, o vysoké úrovni práce není pochyb, a proto ji plně doporučuji k obhajobě

V Praze dne 8. září 2007

PhDr. Petr Čermák, Ph. D.

